

№ 788
2

საქართველოს
ბიბლიოთეკა

ამიერ-კავკასიის მთავრობის

მიწის კანონები

თბილისი

სტამბა ბ. კილაძისა, ველიამინოვის ქ. № 3.

1918 წ.

შელოთის, ანარქიისა და სხვადასხვა ტომთა შორის შეუღლის თესვას. ამ გზით ისინი ქეშმარიტად მიაღწევენ მიზანს, ჩამოართმევენ გლეხებს მიწებს, რომელიც მათ რევოლიუციამ გადასცა.

რუსეთში ჩვენს თვალწინ ანარქიის მორევში და არევ-დარევაში იღუპება რევოლიუციის მოპოვებანი. იღუპება რუსეთის გლეხობის იმედი მიწების მიღების შესახებ.

უკეთეს ანარქია მოედება ამიერ-კავკასიას, მაშინ ჩვენშიაც დასამარდება რევოლიუცია და ჩვენი გლეხობაც უნდა გამოემშვიდობოს იმ მონაპოვართ, რომელიც მათ რევოლიუციამ მიანიჭა, უპირველესად კი მემამულეების გასახარებლად გლეხებს ჩამოერთმევა ის მიწები რომლებიც მეფეების დროს ამ მემამულეებს ეკუთვნოდა.

რომ ისარგებლოთ რევოლიუციის მონაპოვართ, რომელმაც მოგცა თქვენ მიწა, თქვენთვის საჭიროა მტკიცე ზაფი ყველა მეზობელ სახელმწიფოებთან. ამიტომ ამიერ-კავკასიის სეიმი და მთავრობა ყოველივე ძალღონით ცდილობენ დაუყონებლივ იქნას ომი შეწყვეტილი, რომელიც მეოთხე წელიწადია ანადგურებს ჩვენს ქვეყანას.

მაგრამ ზავისადმი მისწრაფების დროს სეიმს და მთავრობას არ შეუძლიათ დასთანხმდნენ ისეთ პირობებზე, რომლებიც მიიყვანენ ქვეყანას გალატაკებამდე, დამცირებამდე და დაღუპვამდე და არ მისცემენ მიწას ამიერ-კავკასიის გლეხებს. ეს კი მოგველის ჩვენ, თუ დაირღვა ჩვენი ქვეყნის მთლიანობა და მისი ნაწილი ხელში ჩაიგდოს მტერმა, ვინაიდან დამპყრობი არასოდეს არ დაუშვებს, რომ დაპყრობილ ქვეყანაში მიწა დარჩეს თავისუფალი, თავისუფალ გლეხების ხელში. ამიტომ სეიმი და მთავრობა, მიისწრაფიან რა მტკიცე ზავისაკენ, იმავე დროს მზათ არიან იარაღით დაიცვან ამიერ-კავკასიის საზღვრები და არაფერთარ მსხვერპლს არ მოერიდებიან, თუ მოწინააღმდეგე

არ მიიღებს ისეთ ზავს, რომელიც უზრუნველ ყოფს ამიერკავკასიის ყველა ერების თავისუფლებას და გლეხებს მიწას დაუტოვებს.

ანარქია და გარეშე მტრის შემოსევა—აი ის ორი საფრთხე, რომელიც თქვენ მოგელის, ამიერ--კავკასიის გლეხებო!

ამიერ--კავკასიის გლეხებო,—ქართველებო, სომხებო, მუსულმანებო! თქვენ, რომელთაც რევოლიუციის წყალობით მიწა მიიღეთ, ყველას ერთი საზრუნავი საქმე უნდა გქონდეთ!

გააერთიანეთ ყველა თქვენი ძალები მოპოებული მიწების შესანარჩუნებლათ.

მხარი დაუჭირეთ სეიმს და მთავრობას რევოლიუციის მტრებთან ბრძოლაში, რომ ჩვენს მხარეში წესრიგი იქნას დაცული და ამიერ--კავკასიის დაცვის საქმეში გარეშე მტრის შემოსევისაგან,—მაშინ მიწებიც სამუდამოთ თქვენს ხელში დარჩება.

დებულება

სახაზინო, ყოფილ საუფლისწულო, საეკლესიო-სამონასტრო, იურიდიულ პირთა და კერძო მიწათმფლობელთა მიწების სადგილ-მამულო კომიტეტებისათვის გადაცემის შესახებ.

1. რათა უზრუნველყოფილ იქნას უმიწაწყლო და ცოტა მიწის მქონე მშრომელი მიწის მომუშავე, ყველა სახაზინო, ყოფილი საუფლისწულო, საეკლესიო, სამონასტრო, იურიდიულ და კერძო პირთა მიწებიდან განსახვრულ ნორმაზე ზევით, რომლის რაოდენობა ცალკე იქნება გამორკვეული, დება ამიერ-კავკასიის საადგილ-მამულო ფონდი, რომელიც გადადის ამიერ-კავკასიის და საგუბერნიო ან საოლქო საადგილ-მამულო კომიტეტების განკარგულებაში.

შენიშვნა 1. საადგილ-მამულო კომიტეტის განკარგულებაში არ გადადის ეზო და კარ-მიდამო.

შენიშვნა 2. უკეთუ შესდგება ნაციონალურ-ტერიტორიალური პოლიტიკური გაერთიანება, განსახვრულ ტერიტორიის საადგილ-მამულო ფონდი გადადის სათანადო ნაციონალურ-ტერიტორიალურ საადგილ-მამულო კომიტეტის მართვა-გამგებობაში იმ მიწების გამოკლებით, რომელთაც აქვთ საერთო სახელმწიფოებრივი ან მთელი მხარისთვის მნიშვნელობა. ასეთი მიწები რჩება ამიერ კავკასიის საადგილ-მამულო კომიტეტის ხელში.

შენიშვნა 3. ამიერ კავკასიის იმ ნაწილებში, სადაც განზრახულია ადმინისტრატიული გადამიჯვნა, საგუბერნიო და სამაზრო საადგილ-მამულო კომიტეტები უნდა შესდგეს ასეთი გადამიჯვნის მოხდენის შემდეგ.

2. ხიზანთა უფლება-ვალდებულება (დამოკიდებულება) ისპობა. საადგილ-მამულო კომიტეტების მიერ შემუშავებულ პირობებში ხიზნებს რჩებათ ის მიწები, რომლითაც ამ ქამათ ისინი სარგებლობენ; ამ მიწის ნორმა არ უნდა აღემატებოდეს კომიტეტის მიერ დაწესებულ ნორმას. ამავე საფუძველზე უნდა იქნას დაკმაყოფილებული „პოსელიანები“, რომლებიც სარგებლობენ მიწით „ტაპის“ და „ახჩის“ უფლებით.

3. 1918 წლის 1 იანვრიდან ისპობა დასახსნელი გადასახადი, რომელსაც ყოფილი დროებით ვალდებულნი გლეხები და „პოსელიანები“ იხდიდნენ.

4. ცალკე მიწის მომუშავე პირთა საჭიროების გამორკვევის შემდეგ სადგილ-მამულო კომიტეტები ანაწილებენ ამ დებულების პირველ მუხლში აღნიშნულ მიწებს იმ მიწების გამოკლებით, რომლებიც ამ დებულების შემდეგ მუხლებშია აღნიშნული. მიწები განაწილებულ იქნება უმიწაწყლოთა ან ცოტა მიწის პატრონთა შორის იმის მიხედვით, თუ რამდენათ არ არიან ისინი უზრუნველყოფილი მიწით. ამისდა მიხედვით განისაზღვრება საადგილ-მამულო კომიტეტის მიერ შემუშავებულ პირობებში მიწის რაოდენობა.

5. მცხოვრებთა შორის არ განაწილდება: ა) ტყეები, სამადნო მიწები და წყლები. ამათი სარგებლობის წესი ცალკე დებულებით იქნება განსაზღვრული; ბ) სახაზინო, ყოფილი საუფლისწულო, კერძო პირთა და საადგილ-მამულო კომიტეტების მართვა-გამგეობაში გადასული სხვადასხვა საზაფხულო და საზამთრო საბაღახოები, სახაზინო საბეგარო ადგილები მულანის, კილიკოს, სარდარ აბდისა და სხ. ველებისა, აგრეთვე ის მინდვრები, რომლებსაც შესაჭიროებათ მოაწყვა, ან გაშრობა, ან სხვა მეღიორაციული ზომები, რომელთა სამეურნეო მიზნით გამოყენების წესს ამტკიცებს ამიერ კავკასიის სადგილ-მამულო კომიტეტი; გ) მამულები ან მათი ნაწილები, რომლებსაც

შეიძლება მიენიჭოს განსაკუთრებული სახალხო-სამეურნეო ხასიათი.

6. ისეთ მამულებს, რომელთაც შეიძლება მივანიჭოთ განსაკუთრებული სახალხო-სამეურნეო ღირებულება, ეკუთვნის: ა) მამულები, რომლებიც იძლევიან მთელი ქვეყნის ან ამიერ-კავკასიის ან ცალკე რაიონების მცხოვრებობათვის მასსიურათ მოსახმარ ნაწარმოებს, რომელსაც თანამედროვე პირობებში ვერ გვაწვდიან მიწის მომუშავენი, ან გვაწვდიან იმდენს, რომ არ არის საკმაო (რძის მეურნეობა, მეურნეობა ყურძნის, ხილის, ჩაის და სხ.); ბ) მამულები, სადაც მზადდება მეურნეობისათვის ან მის გასაუმჯობესებლათ საჭირო საწარმოო საშუალებანი (მეურნეობა სასადგამურო პირუტყვის მოსაშენებელი, სათესლე-სანერგე ადგილები, სადაც ეს მასალები იყიდება); ვ) რომლებიც გვიჩვენებენ მეურნეობის ორგანიზაციის და ტექნიკის მაგალითს.

შენიშვნა. ადგილობრივ საადგილ-მამულო კომიტეტებს ამიერ კავკასიის საადგილ მამულო კომიტეტის ნებართვით უფლება ეძლევა შეავსოს იმ მამულთა კატეგორია, რომელთაც სახალხო-სამეურნეო ღირებულება აქვთ ადგილობრივ საჭიროებათა და პირობათა მიხედვით.

7. წინა მუხლებში მოხსენებული მამულები (მუხ. 5 პუნქტი ბ და მუხ. 6), რომელთაც არ აქვთ საერთო სახელმწიფოებრივი ან მთელი მხარისთვის მნიშვნელობა გადაეცემა საეროთო თვითმართველობის ორგანოებს საზოგადოებრივ მეურნეობის მოსაწყობათ.

8. ამიერ-კავკასიის იმ საადგილ-მამულო ფონდის გამგებლობა, რომელიც საეროთო ორგანიზაციის განკარგულებაში არ გადადის (მუხ. 5 და 6.) ეკუთვნის ამიერ კავკასიის საადგილ-მამულო კომიტეტს.

9. კითხვები საადგილ-მამულო კომიტეტებისათვის გადასაცემ მამულების შესახებ, მამულების იმ ნაწილის ზომის შესახებ, რომელიც რჩება მესაკუთრეს, მიწის იმ ნაჭრების ზომის შესახებ, რომელიც უნდა გადაეცეს მიწის მომუშავეებს სასარგებლოთ, აგრეთვე იმ მიწების შესახებ, რომელიც არ უნდა განაწილდეს მიწის მომუშავეთა შორის, სამაზრო, საგუბერნიო ერობებზე ან ამიერ კავკასიის საერობო ორგანიზაციაზე, როცა ასეთი მოეწყობა, საზოგადოებრივ მეურნეობის მოსაწყობათ მამულების გადაცემის შესახებ უნდა განხილულ იქნას ამიერ კავკასიის და საგუბერნიო საადგილ-მამულო კომიტეტებში და საბოლოოვით დამტკიცებული მთავრობის მიერ.

10. ამ დებულების განმარტება და აგრეთვე იმის განსაზღვრა, თუ რა წესით და რიგით უნდა იქნას გადაცემული პირველ და მეორე მუხლში ნაჩვენები მიწები, საკითხის მოწესრიგება იმ კულტურულ-განმანათლებელ დაწესებულებათა შესახებ, რომელთა შესანახი სახსარი უნდა გადაიღოს ამიერ კავკასიის საადგილ-მამულო ფონდის შემოსავლიდან ზე აგრეთვე „პოსელიანელებისა“ ზე დროებით ვალდებულთა დასახსნელი გადასახადის მოსპობა—საკითხის დამფუძნებელ კრების მიერ გადაჭრამდე მოხდება ცალკე ინსტრუქციით.

11. საერთო ხელმძღვანელობა და თვალყურის დევნება ამ დებულების 1—10 მუხლებში აღნიშნულ ზომების სისწორით სისრულეში მოსაყვანათ ეკუთვნის ამიერ კავკასიის საადგილ-მამულო კომიტეტს და მთავრობის უმაღლეს ორგანოს.

ამიერ კავკასიის კომისარიატის თავმჯდომარე ე. პ.

გეგეჭკორი

მიწათ-მოქმედების სამინისტროს საქმეთა კომისარი ა. ბ.
ნერუჩივი.

16 დეკემბერი 1917 წ.

კ ა ნ ო ნ ი

იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა განისაზღვროს მემამულეთა ხელში დასატოვებელი მიწების ნორმა და რა ზომები უნდა იქნას მიღებული საადგილ-მამულო რეფორმების განსახორციელებლათ.

გასავითარებლათ და შესავსებათ იმ დებულებისა, რომელიც გამოსცა ამიერ-კავკასიის კომისარიატმა 16 დეკემბერს 1917 წელს, სახაზინო, ყოფილ საუფლისწულო, საეკლესიო, სამონასტრო, იურიდიულ პირთა და კერძო მესაკუთრეთა მიწების საადგილ-მამულო კომიტეტებზე გადაცემის შესახებ, გადაწყდა:

1. კერძო მესაკუთრეთა მთელი მიწა, გარდა იმისა, რაც ამ კანონის შემდეგ მუხლშია (2) აღნიშნული, უფასოდ ერთმევა მფლობელთ და დგება საადგილ-მამულო ფონდი, რომელიც ამიერ-კავკასიის და საგუბერნიო ან საოლქო საადგილ-მამულო კომიტეტის განკარგულებაში იქნება.

2. ჩამორთმეულ მამულებიდან მფლობელთ დაუტოვებენ: ა) 7 დესეტინას, თუ ჩამორთმეულ მამულის რაიონში ეწევიან ძვირფას კულტურის მეურნეობას; ბ) 15 დესეტინას იმ რაიონში, სადაც ეწევიან ხორბლეულობის მეურნეობას; გ) და 40 დესეტინას, თუ უმთავრესათ შინაურ საქონლის მოშენებას მისდევენ.

შენიშვნა 1. საგუბერნიო ან საოლქო სააღდგილ მამულო კომიტეტებს უფლება ეძლევათ ამ მუხლის (2) ძალით მფლობელისთვის დატოვებულ მიწის რაოდენობა გაადიდონ ადგილობრივ პირობების მიხედვით პირველ კატეგორიის მამულის ჩამორთმევის დროს 10 დესეტინამდე, მეორე კატეგორიის—20 დესეტინამდე და მესამე კატეგორიის—50 დესეტინამდე.

შენიშვნა 2. ამ მუხლში განსაზღვრულ მიწის რაოდენობაში, რომელიც რჩება პატრონს, ეზო და კარ-მიდამოც შედის.

3. სახიზნო და აგრეთვე „პოსელიანების“ „სატაპო“ მიწები არ ჩამოერთმევა მათ მფლობელთ იმ ნორმამდის, რომელიც მეორე მუხლშია აღნიშნული.

4. იმ რეფორმის განხორციელება, რომელიც ამ კანონის 1—3 მუხლში და აგრეთვე ამიერ კავკასიის კომისარიატის მიერ 1917 წ. 16 დეკემბერს გამოცემულ დებულებაშია აღნიშნული სახაზინო, ყოფილ საუფლისწულო, საეკლესიო, სამონასტრო, იურიდიულ პირდა და კერძო მესაკუთრეთა მიწების სააღდგილ-მამულო კომიტეტებზე გადაცემის შესახებ, ევალება მიწათ-მოქმედების მინისტრს (მიწათ-მოქმედების სამინისტროს საქმეთა კომისარს) მიწათ-მოქმედების მინისტრი საზღვრავს საგუბერნიო (საოლქო), სამაზრო და სარაიონო სააღდგილ-მამულო კომიტეტების მოქმედების წესს, თუ როგორ უნდა

შოახდინონ ჩამოსართმევ მამულების რაოდენობის გამოკვევა, მფლობელთათვის დასატოვებელ მიწის გამოყოფვა, ჩამორთმეულ მამულების მიღება, მათი ეკსპლოატაცია და ადგილობრივ მცხოვრებლებზე დასამუშავებლათ გადაცემა და სხვ.

5. კერძო მესაკუთრეთაგან ჩამორთმეულ, აგრეთვე სახაზინო, ყოფილ საუფლისწულო, საეკლესიო, სამონასტრო და იურიდიულ პირთა მიწების საადგილ-მამულო კომიტეტებზე გადაცემის დასაჩქარებლათ, მიწათ-მოქმედების მინისტრს (მიწათ-მოქმედების საქმეთა სამინისტროს კომისარს) უფლება ეძლევა, როცა საჭიროთ დაინახვს, გაგზავნოს ადგილობრივ საგანგებო რწმუნებულები, რომლებიც განსაკუთრებული უფლებებით იქნებიან აღჭურვილი და იმოქმედებენ ამიერ კავკასიის სემის სახელით.

6. ამ რწმუნებულებს უფლება ეძლევათ: მოაწყონ საადგილ-მამულო კომიტეტები იმ ადგილებში, სადაც ასეთები კიდევ არ დაუარსებიათ ამ კანონის გამოქვეყნების დღიდან ერთი კვირის განმავლობაში, დაითხოვონ არსებული საადგილ-მამულო კომიტეტები, რომლებიც არ შეეფერებიან თავის დანიშნულებას, შეადგინონ ახალი და აგრეთვე მიიღონ მათზე დიკისრებულ საქმის შესასრულებლათ ყოველ გვარი საჭირო ზომები.

შენიშვნა. საადგილ—მამულო კომიტეტებში მონაწილეობას ვერ მიიღებენ ისეთი

პირები, რომელთაც მამული უნდა ჩამოერთვას.

7. ის პირი, რომელიც წინაღმდეგობას გაუწევს ამიერ კავკასიის კომისარიატის 1917 წ. 16 დეკემბრის დებულებაში და ამ კანონში აღნიშნულ საადგილ-მამულო რეფორმის განხორციელებას, თუ მას წინაღმდეგობის გაწევის დროს ჩადენილ დანაშაულის გამო უფრო მძიმე სასჯელი არ მოეწივს, დაისჯება დანაშაულობის მიხედვით: ან 8 თვიდან ერთ წლამდე და 4 თვემდე სატუსალოში ჩასმით, ან ყოველივე განსაკუთრებულ უფლებათა ჩამორთმევით და ერთიდან ოთხ წლამდე გამასწორებელ რაზმში გაგზავნით, ან ყოველ გვარ უფლებათა ჩამორთმევით და ერთიდან ოთხ წლამდე კატორლაში გაგზავნით.

8. 1 და 3 შენიშვნა პირველ მუხლისა ამიერ კავკასიის კომისარიატის 1917 წ. 16 დეკემბრის დებულებისა სახაზინო, ყოფილ საუფლისწულო, საეკლესიო, სამონასტრო, იურიდიულ პირთა და კერძო მესაკუთრეთა მიწების საადგილო-მამულო კომიტეტებზე გადაცემის შესახებ-უქმდება.

9. ეს კანონი ძალაში შედის, რა დღესაც მას ამიერ--კავკასიის სეიმი მიიღებს.

ამიერ--კავკასიის სეიმის თავმჯდომარე **ნ. ს. ჩხეიძე.**

მდივანი **ა. კანტემიროვი.**

კანცელიარიის უფროსი **ი. შუმახერი.**

7 მარტი, 1918 წ.

პ ა ნ ო ნ ი

ჩამოსართმევ მამულების პატრონთა სამეურნეო ინვენტარის რეკვიზიციის შესახებ.

ამიერ კავკასიის სეიმის მიერ 1917 წელს 17 მარტს მოღებულ კანონის შესავსებათ, რომლითაც განისაზღვრება მემამულეთა ხელში დატოვებულ მიწის ნორმა და მიწის რეფორმის ცხოვრებაში გატარების ზომები, დადგენილ იქნას:

1. სამაზრო საადგილ-მამულო კომიტეტებს და სადაც ასეთები არ არის, — მიწათ მოქმედების მინისტრის რწმუნებულებს ეძლევათ უფლება მამულების ჩამორთმევის დროს კერძო მესაკუთრეებს ჩამოართვან აგრეთვე ინვენტარი (სამუშაო იარაღები) თუ მათ ეს საჭიროთ მიაჩნიათ სასოფლო-სამეურნეო წარმოების დაცვისა და განვითარებისათვის იმის გამოკლებით, რაც ესაჭიროება თვით მამულის პატრონს დატოვებულ მიწაზე მეურნეობის საწარმოებლათ.

2. ჩამორთმეულ ინვენტარში პატრონი იღებს სასყიდელს, რომელიც განისაზღვრება მიწათ-მოქმედების მინისტრის მიერ შემუშავებულ წესით.

3. საადგილ-მამულო კომიტეტებს, და სადაც ასეთები არ არის — მიწათ-მოქმედების მინისტრის რწმუნებულებს შეუძლიათ, მიხედვით ადგილობრივ პირობებისა, ჩამორთმეული ინვენტარი დასტოვონ

ინსტრუქცია

ამიერ კავკასიის კომისარიატის 1917 წ. 16 დეკემბრის საადგილ-მამულო კომიტეტებზე მიწების გადაცემის შესახებ დებულებისა და 1918 წ. 7 მარტს სეიმის მიერ მიღებულ მესაკუთრეთათვის დასატოვებ მიწის ნორმის განსაზღვრის შესახებ კანონის ადგილობრივ განხორციელებისა და მიწის რეფორმის განსახორციელებლათ საჭირო ზომების შესახებ.

ადგილობრივ, ამიერ კავკასიაში, მიწის რეფორმის განსახორციელებლათ, თანახმად ამიერ კავკასიის კომისარიატის მიერ 1917 წ. 16 დეკემბერს გამოცემულ სახაზინო, ყოფილ საუფლისწულო, საეკლესიო, სამონასტრო, იურიდიულ პირთა და კერძო მესაკუთრეთა მიწების საადგილ-მამულო კომიტეტებზე გადაცემის შესახებ დებულებისა და ამიერ კავკასიის სეიმის მიერ 1918 წ. 7 მარტს მიღებულ მესაკუთრეთათვის დასატოვარ მიწის ნორმის განსაზღვრის და ამ რეფორმის ცხოვრებაში გასატარებლათ საჭირო ზომების შესახებ კანონისა სათანადო დაწესებულებები და თანამდებობის პირები ხელმძღვანელობენ შემდეგი ინსტრუქციით:

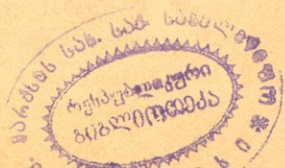
§ 1. ამ ინსტრუქციის მიღების შემდეგ ხარჯის ამკრები ინსპექტორები, თითოეული მათგანი მისდამი რწმუნებულ მაზრაში (ოლქში) აცნობებს საადგილ-მამულო კომიტეტს საადგილ-მამულო გადასახადის განმანაწილებელ საკრებულოში არსებულ ცნობებისა და სხვა მასალების თანახმად მის მიერ შედგენილ საგანგებო სიას კერძო მიწის მფლობელებისას, რომლებიც მაზრის (რაიონის) საზღვრებში ფლობენ მამულებს, რომელთა სივრცე

ეზოთა და კარ-მიდამოთი აღმატება 7 დესეტინას. სიაში აღნიშნული უნდა იყოს მემამულის სახელი, მამის სახელი და გვარი, მამულის სახელწოდება და მისი მდებარეობა, რამდენ დესეტინას უდრის მამული გადასახადის გაწერის დროს გამორკვეულ ცნობების მიხედვით, მეურნეობის დარგი და მამულზე დაწესებულ გადასახადის რაოდენობა.

§ 2. სამაზრო (საოლქო) საადგილ-მამულო კომიტეტები, მიიღებენ რა სათანადო ხარჯის ამკრებ ინსპექტორებისაგან სიას, თუ შენიშნეს რამე შეცდომა სიაში, ავსებენ და ასწორებენ მას იმ ცნობების თანახმად, რომელიც მათ აქვთ და სიის მიღების დროის შესახებ დაუყონებლივ აცნობებენ საგუბერნიო საადგილ-მამულო გამგეობას.

§ 3. სამაზრო (საოლქო) საადგილ-მამულო კომიტეტების მიერ მეორე პარაგრაფში აღნიშნულ სიების მიღების მიხედვით, დაუყონებლივ იწყება კერძო მესაკუთრეთაგან მამულების მიღება საგუბერნიო (საოლქო) საადგილ-მამულო კომიტეტების მიერ საგანგებოთ არჩეულ კომისიების მიერ. ამ კომისიების შემადგენლობაში შედიან: თავმჯდომარეთ—საგუბერნიო საადგილ-მამულო გამგეობის ერთი წევრთაგანი, რომელსაც ნიშნავს თვით გამგეობა ან გამგეობის მიერ საგანგებოთ დანიშნული პირი; კომისიის წევრებათ—სამაზრო საადგილ-მამულო გამგეობის წევრი, რომელსაც ირჩევს თვით გამგეობა, სამაზრო კომისარი ან პირი, რომელსაც საგანგებოთ ირჩევს იმ სოფლის საზოგადოება ან სოფლების საზოგადოებები, რომელთა რაიონში არის ჩამორთმეული მამული.

§ 4. ტყეებისა და იმ მამულების მიღება, რომლებსაც აქვთ განსაკუთრებული სახალხო-სამეურნეო ღირებულება (მუხლები 5 ღ 6 1918 წ. 16 დეკემბრის დებულებისა.)

ხდება საგანგებო კომისიების მიერ, რომლებსაც ნიშნავს ამიერ კავკასიის საადგილ-მამულო გამგეობა მის ერთ წევრთაგანის თაემჯდომარეობით. ამ მამულების შესახებ ცნობებს სამაზრო (საოლქო) საადგილ-მამულო კომიტეტები ავზანთან დაუყონებლივ ამიერ კავკასიის საადგილ-მამულო კომიტეტში, როგორც კი მიიღებენ ხარჯის ამკრებ ინსპექტორებისაგან პირველ პარაგრაფში აღნიშნულ სიებს და ამოიღებენ აქედან ცნობებს დასახელებულ მამულების შესახებ.

§ 5. 3 და 4 პარაგრაფებში აღნიშნული კომისიები, სანამ გავიდოდნენ სამუშაოთ, ადგენენ მამულებისა და ტყეების მიღების გეგმას და ამ მუშაობისათვის საჭირო ხარჯთაღრიცხვას. გეგმის შედგენის დროს ჩამოსართმევ მამულების პირველ რიგში უნდა იდგეს უფრო სხვილი მამულები, შემდეგ საშუალო და წვრილი. მამულების მიღებისათვის საჭირო მუშაობის გეგმას და ამისთვის საჭირო ხარჯებს იხილავს და ამტკიცებს ინსტრუქციის მესამე პარაგრაფში აღნიშნულ კომისიებისათვის სათანადო საგუბერნიო საადგილ-მამულო გამგეობა, მეოთხე პარაგრაფში აღნიშნულ კომისიებისთვის — ამიერ კავკასიის საადგილ-მამულო გამგეობა, დამტკიცების შემდეგ მუშაობის გეგმას გამოაქვეყნებენ, რომ ყველამ იცოდეს იგი.

§ 6. საგუბერნიო საადგილ-მამულო კომიტეტებს ნება ეძლევა მოიწვიონ საჭირო რიცხვი მიწის მზომლებისა, იმ თანხით, რომელიც მათ ამ მიზნისთვის ეძლევა. მამულების მისაღებ მუშაობაში და საჭირო სამიწის-მზომელო მოქმედებაში მონაწილეობის მისაღებათ. დასახელებულ ტენკთა შტატს თვითეთულ გუბერნიისათვის (ოლქისათვის) იმუშავებს საგუბერნიო (საოლქო) საადგილ-მამულო კომიტეტი და ამტკიცებს ამიერ კავკასიის საადგილ-მამულო გამგეობა.

შენიშვნა: დასახელებულ შტატებისა და ხარჯთაღრიცხვის შედგენამდე საგუბერნიო (საოლქო)

საადგილ-მამულო კომიტეტებს შეუძლიათ შინაგან
 საქმეთა, იუსტიციის ო მინისტრ-მოქმედების სამინისტრო-
 ტროთა კომისარების ნებართვით გამოიყენონ ყოფილ
 სამხედრო-სახალხო სამმართველოს და საგუბენიო
 გამგეობის, სამიჯნო ოლქების და მიწათ მომწყობ
 რაზმთა გამმიჯნელ ტექნიკთა შტატი.

§ 7. მთავრობის დაწესებულებანი და თანამდებობის
 პირნი, საადგილ-მამულო ბანკები და სხ. უწყვენ 3 და 4
 პარაგრაფების თანახმად შემდგარ კომისიებს კანონიერ
 დახმარებას მამულების მიღების დროს და ამ კომისიების
 მოთხოვნით აძლევენ მათ ცნობებს, აქტებს, პლანებს და
 სხვა მასალებს, რომლებიც ეხება ჩასაბარებელ მამულებს.

§ 8. როცა შეუდგება მამულის მიღებას, კომისია სა-
 განგებო უწყებით აცნობებს ამას მამულის პატრონს და
 მოიწვევს მამულში დანიშნულ დროზე. უწყება უნდა ჩაე-
 ბაროს თვითონ მამულის პატრონს ხელის მოწერით და
 თუ ის არ აღმოჩნდა, მაშინ მის ოჯახის ერთ წევრთაგანს
 ან მამულის გამგეს; თუ არ იციან სად იმყოფება მამუ-
 ლის პატრონი ან გამგე—მაშინ სოფლის კომისარს. მამუ-
 ლის პატრონის მოუსვლელობა არ შეაჩერებს მამულის
 მიღების საქმეს.

§ 9. მიმულის პატრონს ეძლევა უფლება ამოიჩიოს
 მისგან ჩამოსართმევ სიწის ნაჭერი, რომელიც არ აღემა-
 ტება 1918 წ. 7 მარტს კანონის მიერ განსაზღვრულ ნო-
 რმას; ამ ნორმაში შედის ეზო და კარ-მიდამო. მიწის პა-
 ტრონებმა და კომისიებმა უნდა მიმართონ ყოველივე ზო-
 მას, რომ თავიდან აიშორონ მიწის დაქუცმაცება და მა-
 მულის პატრონისთვის დატოვებული მიწა რომ ერთ ფარ-
 ვალში იქნეს მოქცეული. თუ მამულის პატრონი უარს
 იტყვის ეზოზე და კარ-მიდამოზე და მოისურვებს, რომ
 მას მიწა მიეცეს მამულის სხვა ადგილას, ასეთი თხოვნა
 უნდა იქნას დაკმაყოფილებული.

შენიშვნა 1. მემამულეს არ შეიძლება დაუტოვოს უტოვოთ მამულის ის ნაწილი, რომელზედაც გაშენებულია კულტურული მცენარეები ან შენობები გარეშე პირების მიერ, რომლებიც სარგებლობდნენ ამ მიწით იჯარით ან სხვა რაიმე სახით.

შენიშვნა 2. უკეთუ იმ მიწას, რომელსაც მემამულეს უტოვებენ, აკრავს მეორე მემამულის მიწა, ან სახაზინო, რომელიც საადგილ-მამულო ფონდში უნდა გადავიდეს, და ამ მიწების სიმცირის გამო ან სხვა რაიმე მიზეზით შეუძლებელი იქნება მათი ცალ-ცალკე ფარგალში მოქცევა, ასეთ შემთხვევებში უნდა შეუერთონ იმ მიწებს, რომლებიც ზედ აკრავს.

10. იმ შემთხვევაში, უკეთუ მემამულე ან მისი რწმუნებული არ გამოცხადდა მამულის ჩაბარების დროს, კომისიის გადაწყვეტილებით მას უტოვებენ მამულის იმ ნაწილს, რომელიც კარ-მიდამოს აკრავს, ისე რომ ეს ნაჭერი უნდა შეადგენდეს მის მფლობელობის ერთ სამეურნეო ერთეულს. მემამულეს, რომელიც უკმაყოფილო იქნება კომისიის გადაწყვეტილებით, შეუძლია ერთი თვის განმავლობაში, გადაწყვეტილების გამოცხადების დღიდან, განასაჩივროს საგუბერნიო საადგილ-მამულო კომისიაში (1917 წ. 21 ივლისის დებულების 17 და 19 სტ.).

11. ის მიწები, რომლებსაც 1918 წლის 7 მარტის კანონის მეორე მუხლში და მის შენიშვნაში განსაზღვრულ ნორმით უტოვებენ მემამულეს, გადადის მთელ ოჯახზე, სულ ერთია მრავალ-რიცხოვანი იქნება ეს ოჯახი თუ მცირე. ხოლო იმ შემთხვევაში, უკეთუ მამული რამდენიმე პირს ეკუთვნის, ან ოჯახში არის ისეთი წევრი, რომელსაც საკუთარი ოჯახი აქვს და თითონ ეწევა ამ მამულში მეურნეობას, ან დამოუკიდებლათ სარგებლობს მამულის შემოსავლით, თითოეულ მონაწილეს ან ცალკე

ოჯახს, რომელიც დამოუკიდებლათ სარგებლობს შემოსავლით თავ-თავისი ნორმა ეძლევათ.

12. სამაზრო საადგილ-მამულო კომიტეტები ყოველივე ზომას ღებულობენ მიმდინარე წლის განმავლობაში მოახდინონ ყველა საიჯარო ხელშეკრულობების ლიკვიდაცია, აგრეთვე ბოლო მოუღონ ადგილობრივ ან სხვა მცხოვრებთაგან მემამულეთათვის დასატოვებ მიწების დატაცებას მეცხრე პარაგრაფის თანახმად და მორიგებით საქმის გარჩევით (1917 წლის 21 ივნისის დებ. 18 სტ.) განსაზღვრონ ის გადასახადი, რომელიც უნდა მისცენ მემამულეს დატაცებულ მიწების სარგებლობისთვის, აგრეთვე მოიჯარადრემ, რომელიც იძულებული იქნება ვადის გასვლამდე შესწყვიტოს იჯარით აღებული მიწით სარგებლობა.

13. მემამულესთვის დასატოვებ მიწის გამოყოფის შემდეგ დანარჩენ მამულს თითონ ღებულობს კომისია ღ აბარებს ადგილობრივ სამაზრო საადგილ-მამულო კომიტეტს. ამიერ კავკასიის საადგილ-მამულო კომიტეტის მიერ შედგენილი კომისია, რომელმაც უნდა მიიღოს ის მამულები, რომლებიც სახალხო-სამეურნეო განძს წარმოადგენენ, ჩამორთმეულ მამულებს აბარებს ასეთ მამულებისთვის დანიშნულ საგანგებო ადმინისტრაციას, რომლის შტატს ნიშნავს და მის შესანახ ხარჯ-აღრიცხვას ადგენს ამიერ კავკასიის საადგილ მამულო გამგეობა.

14. მამულის მიღების შესახებ უნდა შეადგინონ აქტი, სადაც აღნიშნული იქნება: ა) მიღების წელი, თვე ღ რიცხვი, ბ) მიმღებ კომისიის შემადგენლობა, გ) ჩამორთმეულ მამულის პატრონის სახელი, მამის სახელი და გვარი, დ) როგორც მემამულისხელში დატოვებულ ნაწილის, ისე საადგილ-მამულო კომიტეტზე გადაცემულ მიწების სივრცე და რაოდენობა, ე) ფაბრიკები, ქარხნები, წისქვილები, სახარკო სტატიები და სხვა, რომლებიც მამუ,

ლში არის და ამ მამულში მეურნეობის წარმოების წესი
 ე) საიჯარო ხელშეკრულობანი, რომლებიც ამ მამულზეა,
 დაწვრილებით აღვნიშვნით მთელ მამულს ეხება ეს თუ
 მის რომელიმე ნაწილს, მისი ვადა და სხვ; ზ) სერვიტუტე-
 ბი. მიღების აქტს ხელს აწერენ თავმჯდომარე, კომისიის
 წევრნი, მემამულე ან მისი რწმუნებული, უკეთუ უკანას-
 კნელი დაესწრო მამულის ჩაბარებას და სამაზრო საად-
 გილ-მამულო კომიტეტის წარმომადგენელი ან საგანგებო
 ადმინისტრაცია, რომელსაც მიუღეს აბარებენ.

15. მამულის მიღების დროს კომისია ათვალეირებს
 მემამულესთვის დასატოვებ მიწის საზღვრებს და ადგენს
 მის ვრცელ აღწერილობას. უკეთუ მიწის ეს ნაწილი ცა-
 ლკე სამიჯნო ნაწილს არ წარმოადგენს, მიწის მზომელი
 ადგენს მის გეგმას და ცალკე უმიჯნავს მემამულეს.

16. უკეთუ ჩამორთმული მამული ან მისი ნაწილი
 იჯარით არის გაცემული ან ადგილობრივ მცხოვრებთა
 ნებით მოუხნავთ, კომისია უცხადებს მოიჯარადრეებს და
 სხვებს, რომ ისინი ვალდებულები არიან მისცენ საიჯრო
 გადასახადი იმას, ვის ხელშიაც დარჩება მამული, რის შე-
 სახებაც მას ხელწერილს ამატებენ და აქტში აკერებენ.
 უკეთუ ჩამოსართმევი მიწები თვით მეპატრონეს დაუთესია,
 კომისია ნებას აძლევს მას შეიძინოს მოსავალი ან, თუ ამას
 საჭიროთ დაინახავს, მამულს საადგილ-მიმულო კომიტეტის
 განკარგულებაში სტოვებს.

17. მიღების ნამდვილი აქტები ყველა დამატებებით
 საგუბერნიო გამგეობის მიმღებმა კომისსიამ უნდა წარუდ-
 გინოს საათანადო საგუბერნიო (საოლქო) საადგილ-მამუ-
 ლო გამგეობებს, ხოლო ის აქტები, რომლებსაც ადგენენ
 ტყეების და იმ მამულების შესახებ, რომლებიც წარმო-
 ადგენენ განსაკუთრებულ სახალხო სამეურნეო განძს, უნდა
 გადასცენ ამიერ კავკასიის საადგილ-მამულო გამგეობას.

18. ჩამორთმეულ მამულებისგან შემდგარ საადგილ-

მამულო ფონდის ხელმძღვანელობა ეკუთვნის ამიერ კავკასიის საადგილ-მამულო გამგეობას. სამაზრო საადგილ-მამულო გამგეობათა მოქმედების თვალ-ყურის დევნება ევალება საგუბერნიო საადგილ-მამულო კომიტეტებს, ხოლო საუბნო კომიტეტების, სოხუმის და ზაქათალის ოლქებში-საოლქო საადგილ-მამულო კომიტეტებს.

19. სამაზრო საადგილ-მამულო კომიტეტი არკვევს მაზრის რომელ მცხოვრებთ სჭირდებათ ჩამორთმეული მიწები დასამუშავებლათ, შემოსვლის და ადგილობრივ პირობების მიხედვით ნიშნავს საიჯრო გადასახადს და საგუბერნიო საადგილ-მამულო კომიტეტს ურდგენს დასამტკიცებლათ. როცა ადგილობრივ მცხოვრებლებს აძლევენ მიწების დასამუშავებლათ, უპირველეს ყოვლისა აკმაყოფილებენ უმიწაწყლო მცხოვრებთ. მიწის ჩაბარების დრო სამაზრო საადგილ-მამულო გამგეობა ყოველ ცალკე შემთხვევაში ადგენს აქტს, რომელშიაც აღნიშნული უნდა იყოს მიწით სარგებლობის ვადა და პირობები, აქტს ხელი უნდა მოაწეროს იმ პირმაც რომელსაც აბარებენ, უკეთუ მან წერა იცის. სარგებლობის ვადა დროებით განისაზღვრება ერთი წლით. გამგეობა ლებულებოს საჭირო გადასახადს და დაუყონებლივ შეაქვს ის ხაზინაში სათანადო საგუბერნიო საადგილ-მამულო კომიტეტის სახელზე.

შენიშვნა: თუ როგორ უნდა ხდებოდეს ტყეების და ძვირფას მამულების ექსპლოატაცია, ამის შესახებ წეს-რიგს იმუშავებს თვით ამიერ კავკასიის საადგილ-მამულო კომისია, რომლის განკარგულებაშიაც გადადის ეს მამულები.

20. მიმდინარე წლის განმავლობაში ნადელებისგან თავისუფალ სახაზინო, საუფლისწულო, რამლებიც გადაცემულია სამაზრო საადგილ-მამულო კომიტეტებზე, სამონასტრო და სხვა მიწების ექსპლოატაცია იმ წესით უნდა მოხდეს, როგორც ეს აღნიშნულია მეჩვიდეტე პარაგრაფში.

21. ყველა ჩამორთმეული მიწები საგუბერნიო საადგილ-მამულო გამგეობას შეაქვს საგანგებო წიგნებში—ასეთივე წიგნებში უნდა იქნას შეტანილი ის მიწებიც, რომ-

ლებსაც იჯარით ან დასამუშავებლათ მისცემენ ადგილობრივ მცხოვრებლების. სამეურნეო მართვა-გამგეობის და ანგარიშის წარმოების წესებს იმუშავებს ამიერ კავკასიის საადგილ-მამულო გამგეობა.

22. სამაზრო საადგილ-მამულო კომიტეტები თავის რაიონში თვალყურს ადევნებენ, რომ დასამუშავებლათ გადაცემული მიწები თავის დროზე იყოს მოხნული და დათესილი და მომკილი. უკეთეს საადგილ-მამულო კომიტეტმა გაიგო, რომ ან მემამულეზე დატოვებული მიწა ან დროებით დასამუშავებლათ გადაცემული — დაუმუშავებელი დარჩა, ადგილობრივ სასურსათო კომიტეტთან შეთანხმებით ზომებს ღებულობს მოახდინოს ამ მიწების დასამუშავება იმ წესით, რომელიც აღნიშნულია მთავრობის 1917 წლის 11 აპრილის დადგენილებაში (კანონ-პრ. 493).

23. იმ ადგილებში, სადაც ამიერ კავკასიის საგანგებო კომიტეტის 1917 წლის 21 ივნისის ღებულების თანახმად 1918 წლ. 7 მარტის კანონის გამოქვეყნების დღიდან ერთი კვირის განმავლობაში საადგილ-მამულო კომიტეტები არ შესდგა, მიწათ-მოქმედების მინისტრის საგანგებო რწმუნებულებს ევალებათ დაჩქარებით შეადგინონ კომიტეტი და გააცნონ მოქმედების გეგმა.

24. აღნიშნულ რწმუნებულებს აგრეთვე უფლება ეძლევათ: ა) გააუქმონ არსებული საადგილ-მამულო კომიტეტები და შეადგინონ ახლები; ბ) გააძეონ კომიტეტების და გამგეობების ის წევრები, რომელნიც ხელს უშლიან მიწის რეფორმის ცხოვრებაში გატარებას; ვ) რევოლუციონურ ტრიბუნალის სამართალში მისცენ ყველა ის პირნი, რომელნიც ხელს შეუშლიან ამ რეფორმას.

25. ყველა საგუბერნიო (საოლქო) და სამაზრო კომიტეტები ვალდებული არიან დაემორჩილონ წინა პარაგრაფებში (16 და 17) აღნიშნულ რწმუნებულის განკარგულებას.